

UPA2020/10
28. maj 2020
Múte Bourup Egede

Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarut 2020

(Aningaasaqarnermut Aatsitassanullu Naalakkersuisoq)

Inuiaqatigiit nukittuut ataatsimoorussinermik tunngaveqartut, innuttaasut ataatsimut inuttullu ataasiakkaatut pisariaqartitaat qitiutillugit ingerlaasillit Inuit Ataqatigiit pilersikkumavaat.

Siunissarput akisussaaffigaarput. Tamanna isumaqarpoq, inuttut ataasiakkaarluta ataatsimoorluta akisussaaffigipput, kinguariit tulliuuttussat periarfissanik ullumikkut atukkatsinnut assingusunik pitsaanerusunilluunnit atugassaqartissallutigit.

Ataatsimoorluta akisussaaffigaarput, Nunarput meeqqatsinnut ernguttatsinnullu ingerlateqqitassarput, tassaassasoq inuiaqatigiit peqqissut, patajaatsut, naapertuilluartut, nammaqatigiissut ammasuusullu.

Inuiaqatigiit nukittuumik ammasumillu oqartussaaqataanermik aaqqissugaasut, kikkunnik tamanik tapertaarusuttunik inissaqartitsisut. Inuiaqatigiit kultuurikkut nukittussusaat nammaqati-giinnermiittoq.

Issittumi qitiusumik inissisimavugut, soqutigineqarnittalu aningaasarsiornikkut piujuartitsisumik siuariartornermut atorineqarnissaa pillugu, annertuumik siunissami atugarissaarnissamut iluaqutaasussamik angusaqarusussuseqarpugut.

Angorusuppagut iluaqtissat nutaat aammalu inuiaqatigiittut ataatsimut pigisatta naligiinnerusumik agguanneqarnissaat, ilinniartitaanermillu qaffasaanissaat, naapertuilluarnerusumik akileraartarnermi isumaginninnermilu ataqatigiissumik aaqqissuusseqqiuutigaluta, siusissukkut iliuuseqartarnerup sutigut tamatigut pitsaanerulernissaa anguniartuartaqarparput.

Takorluukkat anguneqarsinnaajuannarput. Timitaliinissamut suleqatigiinnissamullu anersaaqaraanni. Ullumikkullu killiffitsinni, Nunarput aningaasarsiorluaraluartoq inuiaqatigiinni amerlanerpaat misigisimapput

INUIT ATAQATIGIIT

Inatsisartuni

inuuniarneq akitsoriartuinnartoq. Pisussaaffeqarpugullu innuttaasut ulluinnarni atugaasa taamak killiffeqarnerat aaqqiivigissallugu.

Naak ullut maanna nalaatavut aamma unammilligassaqalersissimagaluaratigut takorloorsimanngisatsinnik.

Aningaasarsiorneq Covid19-imit eqqugaasoq

Ullummi imaannaanngitsut qaammatalunnguit matuma siorna naatsorsuutigisimanngisavut maanna nalaappavut. Pissutsit sungiutiinnarsimasavullusooq allanngorput. Peqqinnissakkullu unamillerneqarnitta saniatigut aningaasarsiornekkut aamma unamillerneqarpugut.

Ullut nalaatavut imaannaanngikkaluartut allannguinnissamat piffissanngorpoq. Pissutsit taamaattuaannarnissaat periarfissaajunnaarpoq. Ukiorpasuaruilu aaqqittariaqartut eqqartortuakkavut maanna atituumik attanneqarsinnaasumillu iliuuseqarfiginissaat piffissanngorpoq.

2020-mullu Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarut kingumut aamma naqissuseeqqippoq, ullumikkutut nunatsinni ingerlaaserput tunngavigeqqissallugu periarfissaanngitsoq.

Inuiaqatigiit amerlasoorpassuit maluginngisaannik aningaasarsiorluarnerput, Covid19-ip maanna pakasarpaa. Naatsorsuutigisimanngisattami unamillerpaatigut, apeqqutinik arlariinnik ilaatigut suli akisinnaanngisatsinnik pilersitsisumik.

Takorluulaariartigu aalisarnermi isertittakkavut appariarpata, assersuutigalugulu takornariaqarnikkut ukiuni tulluuttuni isertissallugit takorluukkavut angunngikkutsigit. Taava takorluukkavut pilersaarutigullu piviusunngortikkuminaallissapput.

Tikkuussisoqarsimagaluarpoq ukioq manna aammaarluni aningaasarsiornerput ineriartorluaqqikkumaartoq. Aalisarnermi akit ukiorpanni qaffasissumiissimapput, takornariaqarneq ineriartorluassanganineqaraluarpoq, sanaartorneq pingaartumik Nuummi ingerlarsorpoq. Maannali paasinarsereerpoq, aningaasarsiornekkut qaffariaatissatut tagginneqartumiit malunnaatilimmik aningaasaqarnerput kinguariumaartoq.

INUIT ATAQATIGIIT

Inatsisartuni

Silarsuarlu tamakkerlugu aningaasarsiorneq aamma malunnaatilimmik kinguariareersoq takuneqarsinnaavoq. Qaamaatillu ataatsip matuma siorna Verdensbankip oqariartuutigaa silarsuarmi aningaasarsiorneq ukiuni 100-ni kingullerni aatsaat taamak malunnaateqartigisumik kinguariaateqassasoq.

Covid19-ip kingunerisaanik aningaasarsiornerup eqqornerlunneqarnera ukiorpanni sunniuteqarumaartoq qularnanngilaq. Pissutsinut atulikkatsinnullu tulluussarnissarput avaqqunneqarsinnaanngilaq.

Qitiusumik Namminersorlutik Oqartussat allaffissornerat qiviagassatta ilagilluinnarpaat. Annikillisarlugulu eqaallisarnissaa piffissanngorpoq. Aallartissutitullu allaffissornermut atorfinitsitsisarnerit nutaat unitsinneqarnissaat (ansættelsesstop) angalanerillu malunnaatilimmik annikillisittariaqarput. Tulliattullu aningaasartuutit tamarluinnaasa kumaarneqarnissaat aallartinneqartariaqarluni.

Naatsumik oqaatigalugu, inuiattut atugarissaarnikkut pisariaqartitavut attatiinnassavagut. Pisariaqartivinngisavulli aaqqissuussaansinni nalilersorluarlugit qimannissaat suliarisariaqarlutigu.

Nunattami avataanut aningaasanik milliardilikkaanik attartornerinnakkut siunissarput qulakkeerinniffigisinnaanngilarput. Nammineq aamma iliuuseqartariaqarpugut, Covid19 sioqqulluguli iliuuseqarfigisariaqarlugit aamma nalunngeriikkatsinnik.

Aalisarneq, inuussutissarsiorneq suliffissallu

Inuiaqatigiittut nunatullu aningaasarsiorluarnissarput annerpaaffianiitsinniarlugu, atukkatigullu naligiinnginneq annikinnerpaaffianiitsinniarutsigu, taava inuussutissarsiornerikkut pitsaasumik ingerlanissarput pisariaqarpoq.

Nalagaaffiup tapiissutaasa saniatigut, aningaasarsiornerput aalisarnermit tunngaveqarpoq. Inuussutissarsiuutit allat nunatta aningaasarsiorneranut annerusumik sunniuteqalernissaat suliassaraarput.

Aalisarneq nunatsinni nappatigisarput ukiorpassuarni nappatigiuartussaavarput. Aqutsilluarnikkut nungusaataanngitsumik aalisarnermi ingerlatsineq tunngavigigutsigu. Aalisagaqatigiit aningaasarsiorneritsinnut maanna tunngavigisagut, aalisagaqatigiinnik allanik

INUIT ATAQATIGIIT

Inatsisartuni

maanna suli aningaasarsiorfigilersimangisatsinnik aamma ilatertariaqarpagut. Nunaqqatitta aalisarnermik ingerlatallit pikkorissut, aalisarnerup ineriartorteqqinnissaa sulissutigigaat malinnaaffigaarput ajoraluartumilli Naalakkersuisunit aporfilersorneqartarnerat takornartaanngilaq. Tamanna uppersaatissalimmik uagutsinnut apuunneqartarpoq, soorlu ippassaq aalisarnermi aningaasarsiuutiginnisavut inalugallit atorluarlugit siuarsaaniat aporfilersorneqartarnerat paasigipput.

Nunalerineq nunattalu pissarititai tunngavigalugit imminut pilersorneq siuarsartariaqarpavut. Nualluussuumi kingunerisaanik imminut aallaaviginerulluta pilersorsinnaanerput annertusassallugu periarfissaqalerpugut, nunatta avataanut isumalluuteqarnerput annikillisillugu. Suleqatigiiffiginiartigu, nunat allat nualluussuup kingunerisaanik aamma taamaaliorput.

Aporfiit piunnaarlugit periarfissat ugartorneruniartigit. Ataatsimoorfigut suleqatigiiffiginiartigit isumaqatigiinngissutivut pivallaarnagit.

Inuussutissarsiornikkummi nunatsinni avatangiisivut sunnernerlunngikkaluarlugit ineriartortitassaqarluarpugut. Inuiaqatigiinnut suliffissannik, imminut pilersornissamut tunngavissiisunik pilersitsiviusinnaasunik.

Nunatsinnimi ulluinnarni atukkatta pitsaasuunissaat, atugarissaarnerlu tunngavigalugu pisariaqartitsisut isumassortariaqartullu isumassorneqarnissaannik qulakkeerinnissagutta. Uagut imminut pilersorluta napatissinnaasugut kivitseqataasariaqarpugut. Ullunimi nualluussuup kingunerisaanik nalaatatsinni, pingaaruteqarpoq inuiaqatigiinni pisariaqartitsisut isumassortariaqartullu salliunneqarnissaat. Ikiortariaqartut puigussanngilagut, imminulli napatinnissaminut tunngavissallit, imminut pilersornissaat pisariaqartoq oqaatigisariaqarpoq.

Sulisinnaasullu amerlanerpaat sulilersinnaaqqullugit, ukiuni maanna arlaqalersuni inuusuttut suliffissaaleqisut annertusisamik sammineqarnissaat pisariaqarluinnarpoq. Siunissamimi pilersuisussarpasuit ullumikkut sulinerup ilinniarnerrullu avataaniilersimapput. Ingerlariaqqinnissaannut ikorfartorluarlugit piunnaaqarfigalugillu imminut pilersorsinnaalernissaannut ikiorniartigit, sulisinnaasummi tamaasa pisariaqartippavut.

INUIT ATAQATIGIIT

Inatsisartuni

Sulisartullu atugaasa pitsaanerusariaqarnerat aamma
isiginngitsuusaaruminaappoq. Sulinerlu sulinnginnermiit
akilersinnaanerujuartissallugu suliassaqarpugut.

Ilinniartitaaneq

Ilinniartitaaneq innuttaasut imminut pilersornermikkut napatissinnaasut
amerlanerulernissaannut atukkatigullu naligiinnginnerup maanna
annertuallaarujussuurtup, annikillisinnissaanut aqqutissatta pingaarnerit
ilagaat.

Pisariaqarpoq ineriartortittuassallugu aamma inuussutissarsiutit
tunngavigisavut aallaavigalugit annertusaavigissallugu. Taamaaliornikkummi
aatsaat avataaniit suliarortittariaqakkavut annikinnerpaaffianiitsissinnaavagut.

Ilaqutariit meeratavullu

Nunatsinni innuttaasut – ilaqutariit meerartavullu tassaapput pisuussutivut
pingaarnerpaat. Nunatta siunissaanut tunngavigisavut. Nunarpullu
malunnaatilimmik inuttusiartulissappat ilaqutariit pitsaasumik
atugaqartinnissaat sutigut tamatigut ujartugassaraarput.

Ilaqutariit atugaat eqqartortillugit kommunit ineqarnerlu
avaqqukkuminaatsuupput.

Kinaluunniimmi nunami maani angerlarsimaffeqarnissani
piginnaatitaaffigisariaqarpaa. Tassaniimmat ilaqutariittuut peqqissumik
toqqissisimanartumillu inuuneqarnissatta tunngavissaa. Ullumikkut
angerlarsimaffeqanngitsorpasuaqalersimamera qaangerniarlugu
siunnerfilitariaqarpugut, ukiuliilluta imminut anguniagassilluta. Ukioq taanna
nallerutsigut nunarput angerlarsimaffeqanngitsuuerussimassasoq.

Kommunit tallimaasut innuttaasunik qanimut sullissaqartut qanoq
atugassaqartinnerlugit eqqumaffigiuartariaqarparput. Pitsaasumillu
suleqatigalugit. Aamma isumassarsiorfigalugit, allaffissornikkut nunatsinnut
tulluarnerusumik aqqissuussisimasortai qivialaartarlugit.

Kommunit isumaginninnikkut annertuumik qanimut innuttaasunik
sullissinerikkut kivitsisarput. Isumaginnikkut annertuumik
unammilligassaqarnerut pisortallu isumaginninerup iluani sullisinerata

INUIT ATAQATIGIIT

Inatsisartuni

pitsaanerusariaqarnera naammattumik uppernarsaatissartaqartipparput. Naak sullissilluarnerit aamma pikkoriffigalugit ineriartortinneqaraluartut.

Isumaginninnermi pisortat sullissinerannut pitsanngorsaansami avaqqukkuminaappoq suliassaqaqfiup taassuma iluani aqqissuusseqqinnissaq. Inatsisitigut tunngaviit 'ilaartuisaqaartaarsimanerillusooq' eqartumik ataqatigiinngitsumillu inissisimanerat kommunenut annertuumik unammilligassaqaqtitsilersarput. Kommunellu qanimut suleqatigalugit aqqissuuteqqinneqartariaqarput – aqqissuusseqqinnikkut ataqatigiisumik isumaginninnikkut, akileraartarnikkut ineqarnumullu aqqissuusseqqinnerit ilaatigut suliarinerisigut.

Nukissiutit ataavartut – Inuusutissarsiornikkut nutaaliornissamut periarfissat

Nunarsuaq tamakkerlugu nukissiutinik ataavartunik atuinerulernissaq pingaartumik nunani killerni ukkatarineqarpoq. Inuusuttunit, nunarsuarmik mingunerusmik piumasaqartunit siuttuuffigineqartumik.

Nunatsinnit minguitsunik ataavartunillu nukissiuteqarnissatsinnut periarfissanik naassaanngiusattunik peqarpugut. Atorluarpagut sulili annertusarsinnaagatsigit puigussanngilarput, nunattami avataaniit isumalluuteqarnitta annikinnerpaaffianiitsinnissaanut qulakkeerinneqataasinnaammata.

Periarfissaqaqarpuguttaaq nukissiutit ataavartut atorlugit inuusutissarsiornikkut siuarsaasinnaalluta. Allaat aamma ilisimatusarnikkut nukissiutinik ataavartunik ineriartortitsiumasut, nunatsinnukarnissaannut orniginarsaanikkut, nunat tamalaat akornanni mingutsitsinngitsunk nukissiuteqarnikkut ineriartortitsinikkut maligassiusuulluta siuttuusinnaanerput periarfissatta ilagaat.

Piffissaq aggersoq unammilligassagullu

Oqaaseqaateqarnitsinni killiffipput aallaavigalugu aqqiissutissat, aqqitassarpasuit kissaatillu tikkipavut. Eqqaaneqartariaqartutut isigigatsigit. Nunattami siunissaa qanorlu tunngaveqarluni ineriartornissaa, nualluussuarmit pakasagaalluta eqqugaanikuugaluaruttaluunniit eqqartortuartariaaarparput.

INUIT ATAQATIGIIT

Inatsisartuni

Puigornaguli killiffippit, assiliarlu anginerusoq isigalugu piviusorsioortumik suleqatigiinnikkut, nunatta patajaatsumik ullumi siunissamilu inuuffigiuminarnissaanut qulakkeerinnikkumalluta sulinissarput.

Tamattami immitsinnut pisariaqartippugut, nualluussuup coronap akiornissaanut minnerunngitsumillu nunarput pillugu. Suleqatigiissinnaaneq, imminut naalaarsinnaneq aaqqiissutissanillu ujartuilluta sulinissarput innuttaasunit naatsorsuutigineqarpoq. Tamatta akisussaaffimmik annertuumik tigummiaraqarput. Immitsinnut paarisa aamma periarfissitta – Pisariaqarpormi neriummik pilersitsinissamut.

Qujassutigaarput politikikkut aningaasaqarnikkullu sammiviit pillugit oqaaseqarsinnaagatta. Tamassi oqalliluarnissassinnik kissaappassi Inatsisartuni naalaartartullu akornanni. Qanortoq naapeqatigiiffiusinnaasumik inerititaqarfiusumillu oqallinneq kingornalu sulineq ingerlagili.